

Avusturyada Sendikacılık Hareketleri

Dr. Wilhelm Schliessler [1]

(Salzburg)

I. Avusturya Sendikalarının tarihî inkişafı.

a) Monarşi devrinde Sendikalar (1870 - 1918) :

Bütün diğer memleketlerde ve tahsisen İngilterede olduğu gibi, Avusturyada da modern işçi ve sendika hareketleri esas itibariyle 19 uncu asrın başlarında meydana gelen sanayileşme hareketlerinin bir neticesidir. Bununla beraber yeni sanayi işçileri, kendi hal ve icaplarına uygun bir organizasyon şekline kavuşuncaya kadar, bir insan ömründen fazla zamana ihtiyaç hasıl olmuştur. Dikkate şayandır ki, 1948 den önce koalisyonlar teşkiline matûf ilk tecrübe ve teşebbüsler, daha ziyade malî durumları müsait olan vasıflı işçi gurupları tarafından yapılmıştır. Bununla beraber ancak 1870 tarihli Koalisyon Kanununun neşrinden sonra, sendikaların kurulabilmesi için zarurî bütün kanunî şartlar ortaya çıkmış oldu. Bu kanunu takiben bir taraftan meslekî sendikalar sür'atle doğduğu gibi, diğer taraftan da mevcut sendikalar gelişmeğe yüz tutmuştur.

Avusturya işçi hareketlerinin daha başlangıç safhasında iki aslî unsur belirmeğe başlamıştır ki, bunlar zamanımızda dahi bu hareketlere şekil vermekte devam eylemektedir : Klise ve Marxizm. Daha 1873 yılında bugünkü mülkî hudutlar dahilinde Sosyalist istikamet takip eden 96 sendika ve işçi yetiştirme teşekkülü ve 36 Hıristiyan cemiyeti mevcuttur.

Diğer taraftan Avusturya sendikacılığının devamlı ve arızasız bir şekilde inkişafına mâni olan unsur, sendika taleplerinin tervicine matuf gayretlerle siyasî mahiyetteki faaliyetlerin çok sıkı bir şekilde birbiriyle kaynaşmış ve bağlanmış bulunmasıydı. Aslında

[1] Makale aslında oldukça uzundu, ancak Türk okuyucuların alâka dereceleri dikkate alınarak gerek Almanca metin, gerek Türkçe Tercüme tarafımızdan kısaltılmıştır (O.T.).

sosyalist bir istikamet takip eden çevrelerin mutedil ve radikal olmak üzere iki kısma parçalanmış bulunması, 1874 denberi Avusturya sendikacılık hareketine de tesir etmişti. Bunun dışında anarşizm 1883 - 1886 senelerinde en yüksek noktasına varmıştı. 1885 yılından itibaren Avusturyada fevkalâde hallere ait bazı kanunlar nesredilmiş olup, bunlar 1891 senesine kadar mer'iyette kalmıştır.

Katolik çevrelerin tesiriyle Avusturya daha o devirlerde, yâni İngiltere ve İsviçreyi takiben, Avrupanın en mükemmel sosyal kanunlarına malikti. (Gebe ve lohusa kadın işçilerin korunması, kadın işçilerin gece çalıştırılması yasağı, 1883 denberi sosyal mevzuatın tatbikini kontrol maksadıyle vücade getirilen sanayi teftiş heyetleri, 1887 denberi Kaza Sigorta Kanunu, 1888 denberi hastalık sigorta kanunu).

Bir taraftan Sosyalist bir istikamete müteveccih teşekküllerin tenvirine matuf gayetler, diğer taraftan tethişçi hedeflerin külliyen reddini iltizam eden çalışmalar, bu memlekette sendikaların kemiyet itibariyle kuvvetli bir şekilde gelişmesiyle neticelenmiştir. Bu cümleden olmak üzere, 1889 yılı sonunda, bugünkü mülkî hudutlar dahilinde, 143 Beynelmîl (sosyalist istikamete müteveccih) ve 84 Hıristiyan Sendika Birliği vücade gelmişti. 1888 yılından itibaren ise, Millî Sendikalar bir birlik dahilinde doğmuş bulunuyordu. Bu Birlik 1902 de 88 teşekkülü sinesinde toplamıştı.

1890 yılından sonra Avusturyanın gayet müsait bir şekilde inkişafa başlamasını takiben, sendika organizasyonlarının gelişmesi de hızlanmıştı. Bu tarihten itibaren takip edilen şuurulu bir siyaset neticesinde bugüne kadar vasıflı işçilere ait sendikalarca kabul edilmeyen vasıfsız işçilerin de sendikalar için kazanılmasına muvaffakiyet hasıl olmuştur. 1892 tarihinde Londrada toplanan bir Milletlerarası Sendika Kongresi münasebetiyle pür yani sırf iktisadî ve meslekî gayeler takip eden sendikalarla, bu hedeflerin yanında siyasî gayeler de güden teşekküller arasındaki fark gayet vâzih olarak meydana çıkmış bulunuyordu. Bu her iki istikamet in koordine edilebilmesi için Viyanada Milletlerarası Sendikaya ait bir sendika komisyonu vücade getirilmiştir. Diğer taraftan 1894 de Hıristiyan Sendikalar da bu maksatla bir aksiyon komitesi teşkil etmişlerdi ki, bu komite 1903 de Hıristiyan Sendikalara ait bir sendika komisyonu haline getirilmiştir. 1908 senesinde Millî Sendikalar tarafından Viyanada 150 Sendika Birliğini temsil eden «Alman İşçileri Birliği Merkez Komisyonu» vücade getirilmiştir.

Maamafih mévzuubahis teşekkül o tarihlerde pek de kuvvetli

ve sağlam bir bünye arz etmiyordu. Nitekim 1895 yılı sonunda adı geçen organizasyon bütün memlekette mevcut 6,563,329 ecirden ancak sendikalar dahilinde organize bulunan %2 sini içine almıştı. 1904 de Avusturya 205,651 sendikalı işçi ile (Beynelmilel, Hıristiyan, Millî ve diğer sendikalara mensup âza) İngiltere, Almanya ve İtalyadan sonra kemmiyet itibariyle dördüncü mevkiye bulunuyordu. Yine aynı tarihte Avusturya İmparatorluğuna bağlı memleketlerden Macaristan ancak 53,169 sendikalı işçiye malikti. Sendikalı işçi sayısının kuvvetli bir şekilde artmasını takiben, bir taraftan 1908 den sonra iktisadî konjonktür durumunun buhrana doğru gitmesi, diğer taraftan Milletlerarası Sendikada Çek işçiler tarafından sebebiyet verilen millî ihtilâf, umum sendika âzasının sayısında bir gerilemeyi intaç etmiştir. İktisadî durumun yeniden salâh kesbetmesi, 1913 yılında Milletlerarası Sendikanın âza sayısını 428363, Çek-Sosyalist Sendikanın âza sayısını 103813, Hıristiyan Sendikanın 88340 ve Millî Sendikanın ise 30000 rakkamına çıkarmıştır.

1914 de Birinci Cihan Harbinin hemen arifesinde Avusturya 650000 sendikalı işçi sayısı ile Büyük Britanya, Almanya, Birleşik Amerika Devletleri, Fransa ve İtalyadan sonra altıncı mevki almış bulunuyordu. Buna mukabil İmparatorluğa dahil Macaristan 111966, Bosna-Hersek 5522 sendika âzasına malikti. Netice itibariyle Avusturya - Macaristan İmparatorluğu bir arada 770000 sendika âzasına sahip bulunuyordu.

Birinci Cihan Harbi Avusturyada Sendikacılık hareketlerinin normal inkişafına sekte vermiş, diğer taraftan sosyal mevzuat sahasında vaki ilerlemeleri de aksatmıştır. Öyle ki, bilfarz daha 1904 tarihinde ele alınmış olup, 1914 de bütün hazırlıkları tamamlanmış bulunan ihtiyarlık sigortasına ait kanun lâyihaları kanuniyet kesbedememiştir. Maamafih Birinci Cihan Harbi sonrasına ait bir takım işlerin tedviri maksadiyle daha 1917 senesinde yani Harp içinde «Sosyal İdare Vekâleti» adı altında bir Bakanlık ihdas edilmiştir. Bu Vekâletin vazifeleri meyanında İş Hukukuna, işçilerin korunmasına, sosyal yardıma ait meselelerin halli gibi işler vardı.

1918 Birinciteşrin ayında, yâni Birinci Büyük Harbin hitamı sıralarında, Hükümet yaklaşan terhis işlerinin ikmalî için bir komite kurmuş ve buna sendika mümessilleri de dahil edilmişti. Eski imparatorluğun mağlûbiyet ve hezimetini ile yeni Millî Devletlerin doğuşu günlerinde sendikalar yeni nizamın nüvesini teşkil etmişlerdir.

b) *İki Cihan Harbi arasındaki inkişaf :*

1919 tarihli St. Germain muahedenamesi Avusturyanın nüfusunu 40 milyondan 6,5 milyona indirmiştir. Bu suretle Tuna İmparatorluğunun parçalanması, pek büyük iktisadî, malî ve siyasî felâketlere yol açmıştır. İlk Avusturya Cumhuriyeti bütün hayatı boyunca, sendikaların inkişafı bakımından da büyük engeller doğuran ve ortadan kaldırılması imkânı olmayan bünyevî bir işsizlikle mücadele etmiştir. İlk işçiler harp sırasında tatbik edilemeyen muhtelif sosyal kanunların tekrar yürütülmesine muvaffak olmuşlardır. Bu arada da 8 Saatlik İş Günü Kanunuyla, İşletme Komiteleri Kanunu ve işçilerle işverenler arasında tahaddüs eden toplulukla iş ihtilâflarını hal ile mükellef tahkim organlarının ihdasına yol açan 1919 tarihli kolektif mukavelelere ait kanunun zikri mümkündür. Bunu takiben değişen şartlara intibak etmek gayesiyle nesredilen diğer bir çok sosyal mevzuat ihdası suretiyle bu sahada esaslı terakkiler kaydedilmiştir. 1919 yılı sonunda Hıristiyan, Beynelmîl ve Millî sendikaların katılmasıyla sendika kongresi aktedilmişti. Bu arada Beynelmîl Sendika adını değiştirerek 1920 den itibaren «Serbest Sendika» unvanını almıştı. Adı geçen serbest sendika 1921 yılında 1,079,777 âza ile Birinci Cumhuriyet devrinde en yüksek taraftar sayısına malik olmuş, fakat bu miktar 1932 sonunda 520162 ye kadar düşmüştür. Aynı devre içinde Hıristan, Millî ve Tarafsız sendikaların âza sayıları o derece artmıştır ki, Marxist Sendikaların Hıristiyan ve Millî sendikalar karşısında üstünlük nisbeti 10:1 den 2:1 re düşmüştür. Tıpkı siyasî mücadeleler gibi sendikalar tarafından girilen mücadeleler de bu yıllarda büyük bir şiddet kesbetmiştir. Gittikçe ağırlığı hissedilen işsizlik karşısında bir iş yeri ve çalışma imkânı teminine matuf savaş pek sert olmuştur. Sırf «Organize» işçilerin çalıştırılmasına ve ancak bunların sendikalar tarafından büyük mücadeleler neticesi elde edilen haklardan faydalanmalarına matuf biraz da akla yakın gelen taleplere karşı dermeyan edilen iş yeri seçimi serbestisinin muhafaza ve idamesine matûf talep, siyasî mahiyetteki telâkkilerden tamamen ayrı olarak, birbiriyle çarpışmıştır. 1926 yılı nihayetinde, yani enflâsyon neticesi bir zaruret halini alan para reformundan tam üç sene sonra, işsizlerin sayısı hemen hemen 253000 i bulmuştur. Bunların aile fertleri de dikkate alındığı takdirde bütün nüfusun %10 nunu teşkil eden bir işsizler kütlesi meydana gelmişti.

Gerek Serbest Sendikalar, gerek bundan böyle İkinci Cumhuriyet devrine ait Sendikalar İttihadı için 1926 yılında işçi yüksek

mektepleri ve sendikacılık okulunun kurulması fevkalâde ehemmiyeti haiz birer hâdiseler idi. Sendika fonksiyonerleriyle âzanın esaslı bir şekilde yetiştirilmesi hususundaki gayretler küçümsenemeyecek bir mahiyet taşımaktaydı.

1927 senesinin temmuz ayında iç politikanın tahrik ettiği ihtiraslar neticesinde bir çok nâhoş hâdiseler, ihtilâli andıran avk'alar olmuş ve bir çok ölü ve yaralı verilmişti. Bunu takiben Hıristiyan Sendikalar da, tıpkı sosyalistler gibi, kendi toplantılarının salimen yapılmasını temine matûf olmak üzere âdeta askerî teşkilâtı andıran bir takım teşekküller kurmağa başlamışlardı. Bu suretle, sonraları Faşist bir istikamet almış olan «Heimatschutz» ve millî teşekküller de dahil olduğu halde, istisnasız hemen bilûmum istikametlerdeki birlikler ve teşekküller, demokratik esaslara dayanan devletin zararına ve aleyhine olarak bir nevi askerî teşkilât vücuda getirmişlerdi. Bütünü bu teşekküller ise, cebir ve şiddet istimaline büyük bir ehemmiyet veriyorlardı. 1928 senesinde Millî Meclis her türlü tedhiş teşebbüslerini yasak eden kanunu kabul etmiştir. Bu kanun organize olmıyan işçilerin her hangi bir iş yerinde çalıştırılmalarını önlemeye matûftu.

1929 buhranı Avusturyanın iktisadî durumunun yeniden nazik bir safhaya girmesine yol açmıştır. İktisadî krizin en yüksek noktaya dayandığı 1933 senesinde, memlekette işsizlerin sayısı da 450000 rakkamına yükselmiş bulunuyordu. 1933 senesinde patlak veren bir parlâmento buhranından faydalanmak istiyen Hükûmet, Devletin bünyesini ştand esasına istinat ettirmeyi tecrübeye başlamıştı. Bunu takiben seçimle iş başına gelen teşekküllerin nüfuzu bertaraf edilmiş, işçi organizasyonlarına ısmarlama reisler tayin edilmiş, siyasî fırkalar bertaraf edilmişti. Bu hâdiseleri takiben 1934 yılında Sosyal Demokratların ihtilâli başlamış ve Serbest Sendikaların umumî grev hareketlerine giriştikleri görülmüştür. Maa-fih meslekî organizasyonların zaafı derhal meydana çıkmış ve işsizlik tehlikesine maruz işçilerde görülen grev yorgunluğu dolayısıyla, bu grev akim kalmış ve Hükûmet çok şiddetli mücadele vasıtalarından faydalanmak suretiyle ayaklanmayı bastırmağa muvaffak olmuştur. Bu ağır mücadelelerde Sosyal Demokratlar 1500 ölü ve 5000 yaralı vermişlerdir.

Şubat ihtilâllerini takiben Serbest Sendikalar İttihadı feshedilmiştir. Mart 1934 tarihinde Hıristiyan, Millî ve Tarafsız Sendikaların iştirak ve iltihakiyle «Tek Sendika» kurulmuştur. Yeni sendika ittihadı Mart 1934 tarihli bir kanunla âmme hukukuna daya-

nan bir teşekkül haline getirilmiştir. Halbuki bugüne kadar diğer sendikalar hususî hukuk esaslarına dayanmakta ve cemiyetler kanununa göre teşekkül eylemekteydiler. Bundan böyle Tek Sendika işçi odalarının (Arbeiterkammern) bütün fonksiyonlarını deruhde ettiği gibi, bilûmum cari kollektif akitlerin de tarafını teşkil eylemiştir.

Bu Sendika İttihadı aslında cebrî bir teşekkül değildi. Ve bundan dolayıdır ki, 1936 yılı sonunda 368078 ve 1938 başlarında ise yarım milyon âzaya malik bulunuyordu. Buna mukabil 1934 deki bütün sendikaların âza sayısı 850000 i geçmekteydi.

Birinci Cumhuriyetin inkırazına tekaddüm eden günlerde, o zamanki Hükümet işçi liderleriyle ve hattâ o tarihlerde gayrimesru bir şekilde çalışmakta olan serbest sendikalarla anlaşma hususuna ehemmiyet veriyordu. Bu kabîl gayretlerin hedefi ise, Devletin varlığını müştereken koruma esasına dayanıyordu. Bu tarihlerde Avusturyanın siyâsî bir inzivaya çekilmiş olması, diğer taraftan dıştan vaki fevkalâde büyük tazyik maksatsız bir şekilde kan dökülmemesini makûl gösteriyordu.

1939 da Pariste Avusturya sendikalarını yabancı memleketlerde temsil gayesiyle bir teşekkül ihdas olunmuştur. Bu teşekkül, Devletin istiklâl ve bütünlüğünün ortadan kalkmasına rağmen, Milletlerarası Sendikalar İttihadınca tanınmıştır. Bizzat Avusturyada ise, memleketin Almanyaya iltihakından sonra, Tek Sendika feshe-dilmiştir.

TABLO : I.

Avusturyada muhtelif sendikaların âza sayısı itibariyle durumları

	<i>Serbest Sendikalar</i>	<i>Hristiyan Sendikalar</i>	<i>Milî S.</i>	<i>Muh.</i>	<i>Tek S.</i>
1921 sonu	1079777	78737	40163	—	—
1924 »	828088	80128	46882	—	—
1927 »	772762	78906	47877	145000	—
1929 »	737277	107657	47250	145000	—
1932 »	520162	130000	48000	145000	—
1936 »	—	—	—	—	368078
1938 »	—	—	—	—	500000

c) İkinci Cumhuriyet devrinde Avusturya Sendikalar İttihadı.

Avusturyanın Almanyaya iltihakından sonra (Anschluss), bu memlekette mevcut sendikalar yerine «Alman İş Cephesi», yani yukarıdan aşağıya doğru cebrî bir organizasyon kurulmuştur. Böyle

bir teşekkülün serbest işçi koalisyonlariyle yakından uzaktan bir alâkası bulunmadığı âşikârdır. Diğer taraftan memleketteki gayrimesru sendikacılık hareketleri Anschluss'dan ve tahsisen İkinci Cihan Harbinin başlamasından sonra fevkalâde güç olmuştur. Maa-mafih bütün sendikacı istikametlerle siyasî ceryanlar, bir dereceye kadar dahi olsa, müşterek mesaiye devam etmişlerdir. Nitekim 1938 ile 1945 yılları arasında bu hareketlerin öncülerinden 247 sinin idam veya hapis cezasıyla tecziye edilmiş bulunması, bunun en kuvvetli delilidir.

Üçüncü Reich henüz çökmeden kısa bir müddet önce, 1945 Nisan ayında, eski Avusturya sendikalarının fonksiyonerleri bir araya gelerek bütün siyasî parti istikametlerini içine alan yeni bir «Avusturya Sendikalar İttihadı» nın kurulmasını derpiş eylemişlerdir. 1945 sonunda ise bu ittihadın âza sayısı, bütün insan zayıatına rağmen, 298000 ni bulmuştur.

1945 de kurulan bu ittihadın, 1934 deki Sendikalar İttihadına nazaran hususiyetini, münferit sanayi guruplarını imkân nisbetinde toplamış olması teşkil eder.

Kaybedilmiş her harpten sonra olduğu gibi, memlekette paranın satın alma gücü son derece düşmüş ve fiatlarla gelirler arasında büyük bir nisbetsizlik tahassul eylemişti. Sendikalar İttihadının dahil bulunduğu bütün ücret ve fiat anlaşmaları neticesinde tam bir enflâsyonu önlemek mümkün olabilmıştır. 1950 yılında yapılan ücret ve fiat anlaşmaları münasebetiyle çok ağır ihtilâflar, cebir ve şiddet hareketleri meydana gelmiş ve komünistler bu kabîl hâdiselerden faydalanarak Hükûmeti devirmeğe çalışmışlardır. Bu zümre tarafından girişilen tedhiş hareketleri Avusturya Sendikalar İttihadını cebir ve şiddete karşı aynı şekilde mukabele zaruretinde bırakmıştı. Bu arada komünistler umumî greve ve Sendikalar İttihadını ellerine geçirmeğe teşebbüs etmişler, fakat halkın azimkâr durumu karşısında buna muvaffak olamamışlardır.

İkinci Cumhuriyet devrinde, 1938'e tekaddüm eden devreden farklı olarak, istihdam nisbeti pek yüksek bir seviyede tutunmuştur. Bilfarz 1938 de ecir sıfatıyla ancak 1290000 kişinin hastalık sigortasına kayıtlı bulunmasına mukabil, 1951 de bu miktar Cumhuriyetin kurulmasından beri en yüksek noktasına vararak 2051050 rakkamına balığ olmuştur. Bu tarihte iktisadî serbestiye malik olmaksızın çalışanların miktarı 1940000 ve işsiz sayısı ise 120000 dir. Bu işsizlerden 100000 inin bir taraftan yeni san'at ve meslekler için talim ve terbiye edilmesi, diğer taraftan millî iktisadın plânlaştırıl-

ması neticesinde işsizlikten kurtarılması mümkün görünmektedir. Bu sahada gerek Sendikalar İttihadı, gerek işçi odaları bir takım programlar hazırlamış bulunmaktadırlar.

1947 senesinde kollektif akitlere ait yeni bir kanun kabul edilmiştir. Bu kanun sendikalara, işveren sendikalarıyla kollektif mukaveleler akdetmek imkânını vermektedir. Bu imkândan faydalanan sendikalar 1952 sonuna kadar cem'an 1811 kollektif akit meydana getirmişlerdir.

Bugün Avusturyada İşçi Sendikaları İttihadı gerek siyasî, gerek iktisadî sahada en nâfiz bir unsur haline gelmiştir. Bu çok müsait gelişmeyi, ittihadın partiler üstü bir siyaset takip etmesi neticesinde işçilerin birbirleriyle kardeş kavgasına grışmemeleri, müttehit ve mütesanit bir cephe teşkil etmeleriyle izah etmek çok isabetli olur. Bunun dışında bir taraftan Sendikalar İttihadının haiz olduğu kudretle sendika fonksiyonerlerinin Devlet ve millî iktisat içinde deruhte ettikleri mes'uliyeti müdrük bulunmaları, diğer taraftan iki büyük siyasî partinin İkinci Cihan Harbini takip eden devre zarfında, bütün harp sonu müşküllerine rağmen, el ve iş birliği yapmış olmaları, memlekette işçi sınıfının birbirine düşmesini önlemiştir.

Avusturya millî iktisadiyatının biteviye inkişafı, ecir sayısında vaki devamlı artışlar sonunda nüfusun bünyesinde husule gelen değışmeler, sanayileşme ve şehirleşme temayülleri, ziraatin mekanikleşmesi ve iktisadî serbestiye sahip olan nüfustaki azalmalar gibi hâdiseler, Avusturya Sendikalar İttihadını yakın gelecekte pek büyük vazifelerin beklediğini ve sendikalı âza sayısının gün geçtikçe çoğalması neticesinde bu teşekkülün ne büyük bir ehemmiyet kesbettiğini açıkça göstermektedir. Daha bugün Avusturya Sendikalar İttihadı dünyanın en iyi organize edilmiş sendikaları arasında yer almakla gurur duymaktadır. Esasen İttihadın, bütün ecirlerin üçte ikisini sinesinde toplamış bulunması, ne büyük imkânlarla sahip olduğunun bir bürhanıdır.

II. Sendikaların bünyesi ve ehmmiyeti.

a) *Organizasyona müteallik meseleler :*

Avusturya sendikaları İkinci Cihan Savaşından sonra geçmiş yılların geniş tecrübelerinden faydalanmak suretiyle teşkilâtlanmak fırsatını kaçırmamışlardır. 1951 yılında teşkilâtın sınırlandırılmasına matûf esas ve prensipler tesbit edilirken, müstakbel teş-

kilâtin, 1945 de muvaffak olunamıyan bütün sanayi guruplarını ih-tifa eden tek organizasyon sistemine göre kurulması kararlaştırıl-mıştı. Maamafih muta hal ve şartlara intibak etmek endişesiyle, sa-nayi gurupları çerçevesi dahilinde, işçi ve müstahdemlere ait birer sendikanın teşkiline de cevaz verilmişti.

Sendikalar İttihadı 1945 den sonra belli başlı 16 sendikaya ayrılmış bulunuyordu. Bu 16 sendika şunlardır:

TABLO : II
İstihdam durumu ve sendikah işçi sayısı

<i>Sendikahın adı</i>	<i>Äza durumu</i>	<i>Bu meslek gurup-larında istihdam durumu</i>	<i>Organize işçilerin nisbeti</i>
1 — Hususî iktisatta çalışan müs-tahdemler	153726	320000	47
2 — Ämme hizmetlerinde çalışanlar	109497	180000	62
3 — Komün işletmelerinde çalışan-lar.	108525	110000	94
4 — Serbest mesleklerde çalışan müstahdemler	18000	30000	80
5 — Yapı ve orman işçileri	182000	280000	65
7 — Kimya sanayii işçileri	55352	60000	93
7 — Demiryolları müstahdemleri ...	119386	80000	99
8 — Basın ve kâğıt sanayiinde ça-lışan işçiler	22704	25000	92
9 — Ticaret ve münakalâta çalı-şanlar	24549	70000	35
10 — Otel, lokanta ve misafirhane-lerde çalışanlar	17110	40000	42
11 — Ziraat ve ormancılıkta çalışan-lar	69186	220000	31
12 — Zaruri ihtiyaç maddeleriyle ke-yif verici maddeler sanayiinde çalışan işçiler	52228	68000	74
13 — Madenî esya sanayii ve maden ocakları işçileri	216273	270000	80
14 — Mensucat, giyim ve deri sana-yii işçileri	106081	150000	70
15 — Posta, telgraf işçi ve müstah-demleri	40920	36000	95
16 — Şahsî hizmetlerde çalışan işçi-ler	22000	70000	31
	1318327	2009000	65,6

Yukarıda adı geçen 16 meslekî sendika tekrardan bir takım seksiyon ve meslek guruplarına bölünmüştür. Bu cümleden olmak üzere hususî iktisat sektöründe çalışan müstahdemlere ait meslekî sendika şu seksiyonlara ayrılmış bulunmaktadır:

- 1 — Sanayi ve imâl sanayii,
- 2 — Ticaret ve münakalât,
- 3 — Bankalar, tasarruf sandıkları, kredi müesseseleri, sigortalar, sosyal sigorta enstitüleri,
- 4 — Ziraat ve orman.

Diğer taraftan Land'larda Avusturya Sendikalar İttihadının Land icra komiteleri vücuda getirilmiş olup, bütün mıntaka sekreterlikleri ile Sendikalar İttihadının mahallî büroları bu icra komitelerine tâbidir. Bu suretle Avusturyada sendikacılığın şakulî bir kuruluş sistemine tâbi tutulduğu açıkça görülmektedir. Nitekim önce sendika âzasının mahallî gurup toplantılarından başlayan şakulî bünye, mıntaka konferansları, Land konferansları ve seksiyon içtimaları üzerinden sendika kongresine, nihayet ittihat kongresine müncer olmakta ve 16 sendikanın delegelerinden tereküp etmektedir.

İttihat kongresi riyaset divanını seçer. Riyaset divanı reis, iki reis vekili ve genel sekreterden ibarettir. Riyaset divanı Sendikalar İttihadının idarî işleriyle meşgul bulunmaktadır. İttihadı dışı karşı temsil vazifesi reisle genel sekreter veya bunların vekillerine aittir. İttihat kongresi ayrıca beş âzadan mürekkep mürakabe komisyonunu seçer.

Gerek Sendikalar İttihadında, gerek sendikalar dahilinde siyasî partilere yakın mevki almış bulunan guruplar vardır. Bunlar sosyalist, hıristiyan, komünist ve tarafsız sendikacılardan ibarettir. Riyaset divanında sosyalist ve hıristiyan sendikacılar temsil edilmiştir. Komünist sendikacılar 1950 hâdiselerinden sonra divandan çıkarılmıştır.

b) Sendikaların siyasî ve iktisadî ehemmiyeti :

Avusturya Sendikalar İttihadının siyasî önemini, bu İttihadın kanunen cemiyetler kanununa göre teşekkül etmiş bir «cemiyet» olmasına rağmen, küçümsemek lâzımgelir. Zira hiç bir organizasyon Sendikalar İttihadı kadar istisnasız bütün işletmelere kök salmış bir durumda değildir. Esasen İttihadın kuvvet ve kudretini

İkinci Cümhuriyet devrinde hiç bir umumî greve teşebbüs edilmiş bulunması da açıkça göstermektedir. Diğer taraftan âza sayısına nisbet edildiği takdirde grev sayısı pek düşüktür. Ayrıca tahrik edilen grevlerin devam müddetleri de azdır (vasatî 11 saat). Esasen sırf grev tehdidi sendikaların çeşitli taleplerinin kabul edilmesi için kâfi gelmektedir.

Bütün bunlara ilâveten Avusturya Sendikalar İttihadı statüsünün ikinci maddesinde tesbit edilmiş olan «sendikaların ve işletme komitelerinin kanunen muayyen olan nüfuzlarına dayanmak suretiyle hakikî bir iktisat ve işletme demokrasisinin ihdası ile, Komünlerle Land'lara ve Devlete ait işletmelerde sendikaların işletmelerin sevk ve idaresine iştiraki hakkı» gibi hedefler, bugün Avusturya Sendikalar İttihadının iktisadî kuvvet ve nüfuzunu ortaya koymaktadır. Sırf 1945 - 1952 yılları arasında adı geçen Sendikalar İttihadı, esas itibariyle âza aidatına dayanmak suretiyle, 836 milyon Avusturya şilini toplamiya muvaffak olmuştur. Bu paradan 434 milyonu çeşitli masraflara tahsis edilmiş olup, bunun %23,4 ü âzaya yardım ve %21,3 ü ise sendika işlerine (sendika matbuatı, toplantı masrafları, propaganda vesaire) hasrolunmuştur. Ayrıca mühim miktarda bir para da tesanüt fonunda (grev fonları) muhafaza edilmekte bulunmuştur.

Âza aidatının vasatî olarak: 92,6 sî fiilen tahsil edilebilmektedir ki, bu memnuniyeti mucip bir neticedir. Sendikaların aidat miktarı umumiyetle şöyledir: Âmme işlerinde çalışan müstahdemler için brüt ücret veya maaş gelirin %1 i, hususî iktisat sektöründe çalışan müstahdemler için %1,2, işçiler için %1,6.

İttihadın paraları sendikalar tarafından işçi bankası adı altında kurulan bankada muhafaza edilmektedir. Banka vaktiyle 1922 de kurulmuş olup, 1947 de ihya edilmiştir. Sermayenin nısfı ittihada ve diğer nısfı ise istihlâk kooperatiflerine aittir. Bu bankaya harigten de ehemmiyetli tevdiat yapılmaktadır.

TABLO III.

İşçi Bankasının Blâncosu (Milyon şilinle)

	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Esham sermayesi	0,5	1	2	4	8	16
Tasarruf mevduatı	1	4	34	68	78	94
Borçlular	25	89	180	213	326	321
Alacaklılar	77	165	246	301	446	531

(Alacaklı hesaplara sendikaların grev fonları da dahildir)

İşçi Bankası Konsernine istihlâk kooperatiflerinin toptan mübayaaya merkezleri, bir mağaza, bir ekmek fabrikası, deri ve kundura fabrikaları, bir ticaret şirketi, bir ilân şirketi, bir matbaa ve bir de sinema şirketi dahil bulunmaktadır. Diğer taraftan istihlâk kooperatifleri önümüzdeki yıllarda kasabalarda şubeler tesisini tasavvur etmektedir. Ayrıca seyyahat bürosu da sendika ile çok sıkı bir işbirliği halindedir. Bu büronun bilhassa ücret mukabili çalışanlara gayet düşük fiatlarla dahili ve harici seyyahat imkânları hazırlaması takdirle karşılanmaktadır.

Diğer taraftan Sendikalar İttihadının kolektif mukeveleler akdi hususunda kanunî selâhiyeti ile, sosyal kanun projelerinin ihzârında fikir ve rey sahibi olması, gençliğin naruz kaldığı işsizliği bertaraf etmek maksadiyle resmî ve hususî çıraklık atölyeleri yanında bu kabil atölyeler vücade getirmesi, keza aslında bir hukukî mesnedi olmıyan fakat fiilen işletme komitelerinde ve işçi odalarında yer almış bulunması gibi vakıalar adı geçen İttihada gayelerine ulaşmak hususunda muazzam bir kuvvet ve kudret kazanmaktadır. Her günün pratik ve amprik ücret ve fiat hareketlerinden başlayarak, Avusturya prodüktivite merkezinin ilmî çalışmalarına kadar bütün iktisadî meselelerin, İttihadın el ve iş birliği olmaksızın artık bugün hal edilmelerine imkân kalmamıştır. Sendika fonksiyonlarının sendikalara, komünlere ve devlete ait iş yerleriyle siyasî fırkalarda, meslekî sendikalarda ve işçi odalarında iktisat, siyaset ve sendikacılık sahalarındaki devamlı çalışmaları bugün Avusturya millî iktisadiyatının büyük bir parçasının kısmen hukukî ve kısmen

fiilî bir şekilde müteşebbis, yeddiemin, murakıp veya idareci müstahdem sıfatı ile sendikaların kontrolü altında bulunduğunu açıkça göstermektedir.

c) Bugünkü ve müstakbel problemler :

Muhtelif istikametler takip eden eski sendikalara mensup talem ve terbiye edilmiş unsurlara istinat etmeksizin Sendikalar İttihadının bugünkü durumuna yükselmesi asla ve hiç bir zaman mümkün olamazdı. Fakat diğer taraftan bu yükseliş muayyen bir bürokratik cihazın meydana getirilmesini zarurî kılıyordu. Zira çok çeşitli ve kesif bir takım işlerin sırf fahriyen çalışma nbir kaç fonksiyonerle yürütülmesine bittabi imkân yoktu. Sendikacılık sahasında vâki gelişmelerin maruz bulunduğu iç bünye tehlikesi, kısmen de, memur statüsünü haiz sendika fonksiyonerlerinin sosyal bakımdan emniyet altına alınmaları ve bir «Manager» tipinin yetiştirilmesi ile alâkalıdır. Artık bu tip, zamanla sendikacılık hedef ve vazifeleriyle yoğurulmuş eski sendika idarecileri gibi sendika azasına aynı iç kuvvetle hitap edememektedir. Sendika işlerini tedvir eden ve artık temsil ettikleri sendika azasına karşı eski canlı ve samimî münasebetleri güdmeyen fonksiyonerlerin bundan böyle yabancılaşması, işçi sendikalarının çok zaman akademik tahsil görmüş olup bu teşekkülleri fiilen sevk ve idare eden ve işçilere mülâyim gelen basit formüller yerine mürekkep ve mudil formüllere kıymet veren kimselerin fonksiyoner olarak istihdamı neticesinde sendikaların dış tesirlere azamî derecede maruz bulunmaları, sosyal emniyetin mantıkî bir neticesi olarak bu fonksiyonerlerin burjuvalaşması, eski meslekdaşlara nazaran bunların maddî bakımdan daha iyi bir durumda bulunmaları neticesinde masrafların artması gibi unsurlar, işçilerin sendika muamelelerini yürütenlere karşı sarsılmaz itimatları itibariyle diğer tehlike unsurlarını teşkil etmektedir.

1946 yılında vukua gelen devletleştirme hâdisesinden sonra Avusturyada bu bakımdan ortaya çıkan bir başka tehlike de, sosyalistlersitirilmiş bulunan işletmelerde işçilerin hususî şakıslar yerine artık Devletle karşı karşıya gelmeleri ve aradaki bu münasebetlerin bizzat işçi hareketlerinden ve hattâ sendikalardan gelmiş bulunan fonksiyonerler marifet ve vasıtasıyla temsil edilmesidir.

Bugün müstahdemlerin sendika mensuplarının ehemmiyetli bir kısmını teşkil etmeleri ve netice itibariyle de bunların ileri sürdükleri taleplerin en az işçiler kadar mühim olması gibi vakıalar, Sen-

dikalar İttihadı için başka mahiyette bir takım tehlikeler doğurmaktadır. Diğer taraftan kendi durumlarının, idarî fonksiyonlarının, mes'uliyetlerinin gözönünde tutularak maaşlarının; çalışan işçi kitlesinin ücretlerinden daha yüksek seviyede tutulmasına matûf müstahdemler tarafından ileri sürülen talepler, hususiyle vasıfsız işçilerin her türlü ücret ve maaşların imkân nisbetinde teadül ve tesviesini ve her nev'i say'e aynı kıymet ve ehemmiyetin atfını istihdaf eden talepleriyle tezat halinde bulunmaktadır.

Hülâsa bugünkü durum, bizzat Devlet ve millî iktisat içine yerleşmiş ve kökleşmiş bir vaziyette olan sendikacılardan, maziye karışmış mücadele devirlerine nazaran, tamamen başka ölçüde kanaatkârlık ve basiret istemektedir. Sendika artık sırf maddî mahiyetteki taleplerin gerçekleştirilmesine matûf bir menfaat temsilciliği olmaktan çıkmıştır. İşte bu kabil esaslardan hareket etmek suretiyle Avusturya İşçi Sendikaları İttihadı kendi sinesinde ilmî bir cihaz vücade getirmiştir. Bu mekanizma bilûmum ilmî malzemeyi toplamak ve bunları sendika fonksiyonerleri için kıymetlendirmek, azanın yetiştirilmesi, talim, terbiye ve tenvir edilmesi gibi vazifeler ifasıyla mükelleftir. Zamanımızın sendikası işletmelerde hâkim olan çalışma morali ve çalışma sevki ile alâkalanmamak mevkiinde değildir. Bugünün sendikası «İşletme İklimi» nin islâhına ve tahsisen devletleştirilmiş iş yerlerinde işçi - işveren münasebetlerinin düzenlenmesine büyük bir ehemmiyet atfetmek zorundadır. Millî iktisat için gayri kabili tahammül olan sınıf mücadelesi parolasına yahut hiç bir mesnede dayanmayıp sırf seçim taktiği icabı bulunan ücret taleplerine avdet, bizzat sendikalar için dahi vahim bazı neticeler doğurabileceği gibi, her şeyden evvel de normal işçifaya sekte verir.

Sendika çalışmaları itibariyle istikbalin emniyet altına alınabilmesi için en müessir vasıta gençliği kazanmaktır. Bundan dolayıdır ki, Avusturya İşçi Sendikaları İttihadı, sendikanın bünyesi içinde gençlik hareketi, Sendikacı gençlik kolu ihdas etmiştir. Bu teşekkül halen 14-18 yaşları arasında 52000 çırak ve genç işçiyi sinesinde toplamıştır. Bütün memleket dahilinde 240 gençlik gurubu mevcuttur. Sendikacı gençlik hareketinin aylık mecmuası olan «Genç İşçiler» 67000 nüsha olarak intişar etmektedir. Diğer taraftan genç sendika fonksiyonerlerinin talim ve terbiyesine büyük bir ehemmiyet verilmektedir. Ayrıca ittihadada ait okul ve terbiye müesseselerinde sayısız kurslar vücade getirilmiştir. Sendikacı genç-

liğin organizasyonu ile iç ve dış gençlik teşekkülleri arasında çok sıkı münasebetler tesis edilmiştir.

1929 buhranına benzer müstakbel bir kriz, o tarihlerde olduğu gibi bugünkü sendikaların da ihtiraslarını tahrik ve çalışan kitlenin aklı selimden ayrılmasını intaç edebilir. Bu durum karşısında teşebbüs erbabının mantığa ve sosyal espiiriye dayanan davranışı ile sendika fonksiyonerlerinin iktisadî durumu kavramaları işletme içi el ve işbirliğine imkân hazırlar.

Türkiye gibi sanayileşmeğe yeni başlamış bulunan ve istikbal için zengin imkânlarla sahip olan bir memlekette Avusturyaya nazaran büsbütün başka mahiyette problemler mevzuu bahistir. Türk sendikacılığının takip etmesi gereken istikamet, belki de Avusturya sendikacılığının mazide üzerinde yürüdüğü yolun aynı olacaktır:

Avusturya tarihinde bir nam ve yer bırakmış olan bütün istikametlere mensup şahsiyetler, istisnasız olarak, Avusturya sendikacılık hareketi ile de sıkı bir şekilde bağlanmış bulunamaktadır. Çok hallerde bunların sendikalar dahilindeki faaliyetleri aynı zamanda müstakbel yükselişleri için de bir temel rolü oynamıştır. Âlimler ve işçiler çalışan nüfusun hayat standardının yükseltilmesi ve emniyet altına alınması için devamlı ve yorulmaz gayretler sarf etmişlerdir. Dünyanın en muvaffak hareketlerinden biri olan Avusturya sendikacılık cereyanı bunların müşterek eseridir.

Türk sendikacılık hareketinin de, Türk Milletinin ve Türk Devletinin hayır ve selâmetine olarak aynı muvaffak inkişafa mazhar olması en halis dileğimizdir.